

דבר ה' זו הלכה (שבת קל"ח):

הלכה שבועית בנושאים אקטואליים

הדלקה בשמן זית, הדלקה בחשמל - מקורות והערות

א. נרות משמן זית או משעווה?

במשנה המפורסמת הנאמרת ברוב קהילות ישראל בכל ליל שבת "במה מדליקים" שנו חכמים את החומרים השונים מהם ניתן להכין נרות שבת. אחד החומרים המוזכרים במשנה הוא שעווה. בגמרא מתברר שיש שתי דרכים להשתמש בשעווה, כחומר בעירה - אסור, כפתילה - מותר. דברי הגמרא אינם מובנים, שהרי אי אפשר להדליק שעווה בלי פתילה, ואם כן מה משמעות דברי הגמרא שמותר להשתמש בשעווה כפתילה? ראשונים רבים פירשו שהגמרא כינתה את השעווה 'פתילה', כאשר השעווה מוצקת ולא נוזלית - כלומר עומדת כמו פתילה, כמו נרות השעווה של ימינו. היתר נוסף להדלקה בשעווה הוא שהשעווה בימינו מיוצרת ברמה גבוהה ואיכותית יותר מימיהם ואורו של נר שעווה - יפה ויציב¹. אמנם, יש הידור להדליק בשמן זית. ומובא בספר חסידים: "מעשה באחד שהאריך ימיו ולא מצאו לו שום זכות אלא שלא היה מדליק בחלב בערב שבת אלא בשמן זית"².

ב. מנורה חשמלית כנר שבת

כפי שלמדנו בשבוע שעבר, מהות ההדלקה היא שיהיה אור בבית לכבוד שבת ולעונג שבת. בימינו האור בו אנו משתמשים הוא ממנורות חשמליות. האם ניתן להדליק נורה חשמלית במקום נרות שבת? התשובה תלויה בכמה שאלות אחרות. נחלקו הראשונים האם יש מצווה להדליק נר, או שיש מצווה שיהיה אור. במידה והמצווה היא להדליק בפועל, האם הדלקה של חשמל נחשבת הדלקה? אולי זה רק 'גרמא'? האם נורה נחשבת נר? מהי הפתילה ומהו חומר הבעירה? ושאלות נוספות. למעשה, כתבו הפוסקים שלכתחילה יש להדליק בנר של שמן או שעווה. אולם, כשאי אפשר לעשות זאת (כגון מי שמתארח בבית מלון ואסור לו להדליק אש בחדר*) ניתן להדליק בנורות עם חוט להט. ויש אומרים שניתן להדליק פנס, אך לא נורה חשמלית³.

מקורות והערות

1. במסכת שבת (פ"ב משניות א-ב) מפורטים החומרים בהם מותר להשתמש להדלקת נרות שבת: "במה מדליקין ובמה אין מדליקין אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן ולא בכלך ולא בפתילת האידן ולא בפתילת המדבר ולא בירוקה שעל פני המים ולא בזפת ולא בשעוה ולא בשמן קיק ולא בשמן שריפה ולא באליה ולא בחלב נחום המדי אומר מדליקין בחלב מבושל וחכמים אומרים אחד מבושל אחד שאינו מבושל אין מדליקין בו. אין מדליקין בשמן שרפה ביום טוב רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת וחכמים מתירין בכל השמנים בשמן שומשמן בשמן אגוזים בשמן צנונות בשמן דגים בשמן פקועות בעטרן ובנפט רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד".

בגמרא (שם כ ב) נאמר "ולא בזפת ולא בשעוה- תנא עד כאן פסול פתילות מכאן ואילך פסול שמנים פשיטא שעוה איצטריכא ליה מהו דתימא לפתילות נמי לא חזיא קא משמע לך".

כלומר, החומרים המנויים בתחילת המשנה הם חומרים המשמשים להכנת פתילות, יש שאסור להכין מהם פתילות ויש שמותר להכין מהם פתילות. מהמילים ולא בזפת המשנה מונה את פסולי השמן, ממה מותר וממה אסור להכין שמן לנרות שבת. ומחדשת הגמרא- שאף על פי שאין להשתמש בשעוה כחומר בעירה לנרות שבת, מותר להשתמש בה כפתילה.

ונחלקו הראשונים בפירוש גמרא זו. מהו ההיתר להדליק בנר שעוה כשהוא משמש כפתילה?

התוס' (שם ד"ה עד כאן) הביאו פירוש מבני נרבונא. לשיטתם ההיתר הוא כאשר נר השעוה מונח בתוך שמן שכשר להדלקה, אבל להשתמש בנר שעוה לבד, אסור.

כדבריהם כתב גם הרמב"ן (מלחמות ה' שבת ח ב מדפ"ר) "השעוה פסולה היא לשמן והדבר נראה לעין שהן צריכות להטיה ולמחטן יותר מכל הנרות שבעולם... ואין בדבר ספק".

וההיתר בשעוה כפתילה לשיטתו הוא, שנותנים את השעוה בתוך שמן ובתוכה יש פתילת בד.

וכ"ד ראשונים נוספים (עי' תשובות הרי"ף סי' טז, ועי' ברשב"א שבת שם בשם ר"ש גאון ובאשכול ח"ב סי' ו).

מאידך התוס' (שם) דחו את דברי חכמי נרבונא "ולי נראה דאם אסור להדליק בלא שמן כי הניחה בשמן נמי אסור כדאמרין לקמן כרך דבר שמדליקין על גבי דבר שאין מדליקין דאסור אלא ודאי כי לא הניח בשמן נמי שרי". כלומר, לבני נרבונא שהתירו רק כשהשעוה מונחת בתוך שמן, קשה, שהרי הגמרא בהמשך (כא ב) אומרת "בעא מיניה אביי מרבה שמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מהו שיתן לתוכן שמן כל שהוא וידליק מי גזרינן דילמא אתי לאדלוקי בעינייהו או לא

אמר ליה אין מדליקין מאי טעמא לפי שאין מדליקין" ויוצא שאסור לערב שמן שאינו ראוי להדלקה עם שמן שראוי להדלקה, ומה הועילו בני נרבונא בתקנתם?

לכן אומרים תוס' שמותר להדליק בנר של שעווה כשהוא בפני עצמו.

כיצד מתיישבים דבריהם עם הגמרא שאומרת שהשעווה כשרה רק לפתילה ולא לשמן?

תשובה לזה אנו מוצאים בדברי בעל המאור (ח ב מדפ"ר) "כלומר שאינה פסולה אלא לשמן אבל לפתילה כשרה ומכאן סמכו להדליק בשבת בנרות שעושים בשעווה כעין פתילות שהשעווה בהן כפתילה היא ואין אסורה אלא כשמונח ע"ג הפתילה בתוך נר של חרס או של מתכת דהויא לה שעווה כעין שמן ופסולה היא לשמן".

כאשר השעווה יצוקה ועשויה בצורת נר, מותר להדליק בה. האיסור הוא רק כאשר היא נוזלית ומשתמשים בה כדרך שמשמשים בשמן, מניחים אותה בתוך נר חרס או מתכת ונותנים פתילה בתוכה.

כך משמע גם מפירושו רש"י שכתב (ד"ה שעווה) "לפי שרגילין לעשות כמין פתילה ארוכה והפתילה לתוכה, כמו שאנו עושין".

כשיטה זו פסקו הרבה ראשונים (עי' תרומה ס"י רכז, יראים ס"י רעד, סמ"ג ל"ת סה, רשב"א בתשובה ח"ז ס"י תטו).

והרא"ש (שבת פ"ב ס"י א) כתב "כן נוהגין באשכנז ובצרפת להדליק נרות של שעווה בשבת וחכמי נרבונא ז"ל אוסרין להדליק נר שעווה ומפרשי הכי מהו דתימא לפתילה נמי שאם עשה נר של שעווה והניחה בנר ונתן שמן עליה אימא לא קמ"ל כיון שדולקת גם עם השמן מותר. אבל נר של שעווה בלא שמן אסור להדליק בשבת. ולא נהירא דכיון שאינו עושה הפתילה של שעווה אלא להדליק בו עם השמן הכי נמי הוה מצי למימר זיפתא איצטריכא ליה. ועוד דאי הנר לבדו אסור בלא השמן אי"כ השמן מאי אהני ליה הא אמרי' לקמן כרך דבר שמדליקין על דבר שאין מדליקין בו אין מדליקין בו והוא הדין הכא אף על פי שיש בפנים ובחוץ דבר שמדליקין בו אלא שהשעווה שהיא ממוצעת ביניהם אין מדליקין בו מכל מקום שני השמנים הוי כרך דבר שמדליקין בו על דבר שאין מדליקין בו. וכן בשמעתין דקתני כרך דבר שמדליקין על גבי דבר שאין מדליקין בו הוא נותן את הפתילה בשמן ואיכא שני דברים שמדליקין בו אפילו הכי אסור. ואין להתיר בשביל שהפסול באמצע דלא מסתבר לחלק. אבל לפירושו רש"י דמפרש היינו נר שעווה לא קשיא אמאי לא קאמר זיפתא איצטריכא ליה לפי שאין דרך הזפת לכרוך סביב הפתילה לעשות ממנו נר. ובספר העתים הביא מתשובת הגאונים ושאלתם אם מותר לכרוך שעווה על הפתילה של פשתן ולהדליק בה בשבת. כך ראינו דאסור לעשות כן דקאמר ולא בזפת ולא בשעווה ותני עלה עד כאן פסול פתילות

מכאן ואילך פסול שמנים ואמרינן עלה פשיטא שעוה איצטריכא ליה מהו דתימא לפתילה נמי לא קמ"ל לפתילה שעוה שריא להדליק בה אבל במקום שמן לא. ובתשובה אחרת אשכחן נמי הכי ואבוקה של שעוה ששאלתם לא חזי לנא מעולם מאן דמדליק בשעוה בי שמשי וכולהו רבוותא דחזינן הוו אסרי ע"כ מספר העתים. ורואה אני שהם מפרשים מהו דתימא לפתילה נמי לא קמ"ל כמו שפירשו חכמי נרבוני"א ז"ל וכבר כתבנו שאין פירושה נכון ורב אלפס ז"ל גורס מהו דתימא נגזור פסול פתילות אטו פסול שמנים קא משמע לן והיינו כפירוש רש"י כלומר נגזור אם עשה מן השעוה כגון פתילה שכרכה סביב הפתילה והדליקה אטו פסול שמנים שנתן השעוה על הפתילה בנר כדרך שעושין שמנים קמ"ל דלא".

וכתב הבית יוסף (סי' רסד) "ואני בעניי איני רואה שום הכרע בדברי הרמב"ם דאי משום שלא כתב דין זה להיתרא מאחר שלא נזכר בהדיא בגמרא אין כאן הכרע שהרי אין דרכו לכתוב מה שלא הוזכר בגמרא בהדיא. ולא פירש הרב המגיד לדעת הגאונים כפירוש חכמי נרבוני, כדי לינצל מקושיות הרא"ש, אלא פירש שמהשעוה עצמה לבד עושין פתילה כשמניחין אותה בנר מלא שמן כעין שעושין מפשתן או צמר והיה להם איזה אימון לעשות מהשעוה פתילה בענין זה והוא ז"ל הסכים לדברי הגאונים. ומיהו מאחר שהרא"ש וכמה גדולים אחרונים התירו וגזירה דרבנן הוא יש לסמוך עליהם וגם כי דעת הרי"ף בהלכותיו להתיר כמבואר בדברי הרא"ש עליו יש לסמוך יותר מעל התשובה שכתב בשם הרי"ף וכן עמא דבר".

לכן פסק להלכה להתיר הדלקה בנרות שעוה שלנו, כלשונו בשו"ע (סי' רסד סעי' ז) "כרז זפת או שעוה או חלב סביב הפתילה, מדליקים בהם".

מלבד המובא לעיל בהיתר השעוה העשויה כנר. יש מקום נוסף להתיר מצד איכות השעוה שלנו לעומת השעוה שהייתה להם.

שכן כתב הרדב"ז (ח"ה סי' רמז - בדפו"י סי' א' תרי) "שאלת ממני אודיעך דעתי על מה שהסכימו הגאונים והריא"ף והרמב"ם ז"ל מכללם שלא להדליק בנרות של שעוה העשויה כמין פתילות שעושים פתילה של פשתן או של צמר גפן וכורכין עליה שעוה והלא טעם אסור השמנים לפי שאין נמשכין אחר הפתילה ואנו רואין בעין הנרות של שעוה מדליקין יפה ונמשכה אחר הפתילה ומדליקים אותם לפני השרים והמלכים :

תשובה אמת הוא שהוא מדליק יפה אבל בכל שעה צריך לחטט אותה כדי שידליק יפה ועקר טעם איסור השמנים שמא יהיה האור אפל ויטה אותה בשעה שישתמש לאורה ומה לי חששא זו מה לי שמא יבוא לחטט אותה ואין זו חששא חדשה אלא היא בכלל שאין נמשכים אחר הפתילה שאם היה נמשך יפה אחר הפתילה לא היה צריך לחטט אותה בכל שעה. **עוד אני סובר שבזמן חכמי התלמוד והגאונים לא היו מתקנים השעוה כאשר עושין עתה** שהרי בשעה שמפרישים ממנה

הדבש יש בה שמרים הרבה ועפרורית עד שנוטה לשחרות ואם יעשו ממנה פתילות כמו שהיא אינה נמשכת אחר הפתילה יפה אבל בזמן הזה בקיאים במלאכתה ומזקקים אותה עד שעושין אותה לבנה ונמשכת יפה אחר הפתילה כאשר אנו רואים ולא שאני בא להתיר להדליק בשעה בזמן הזה לדעת הגאונים אלא אני נותן טעם למה נאסרה וכיון שנאסרה אין לנו לחלק בין אותה שלא נתקנה לאותה שנתקנה ונמשכת אחר הפתילה אלא הכל אסור. ובמה שכתבתי יתיישב לך מה שהעלו הגאונים ז"ל שעושים מהשעוה פתילה ומדליקים בה עם השמן ויש תימה היאך תעשה פתילה משעוה וכתב בעל מגיד משנה ואפשר שהיו יודעים בה הם אי זה אימון ועושין ממנה פתילה עד כאן ובמאי דכתיבנא אתי שפיר שעל ידי הפסולת המעורב בה בתחלתה נאחז בה האור ומדליק על ידי שמן דאי לא תימא הכי אימון זה אינו מצטייר בשכל וק"ל".

ואע"פ שהרדב"ז לא סובר שלדעת הגאונים יהיה מותר להדליק בשעוה מובחרת כשלנו, הרי שהב"ח (סי' רסד ד"ה ואם כרך שעוה) כתב להתיר מסיבה זו בדיוק ואפילו לדעת הגאונים - "עוד נראה לפע"ד דלא אסרו הגאונים אלא בשעוה כבריינו שאינו מהותך ואית ביה פסולת אבל שעוה מהותך וזכה הכרוך סביב פתילה כשירה ענינו הרואות שהוא דולק יפה ובהא קאמרה תלמודא דמותר ואף הגאונים לא נחלקו בזו".

2. מעלת ההדלקה בשמן זית מבוארת בגמרא (שבת כג א): "אמר רבי יהושע בן לוי כל השמנים כולן יפין לנר ושמן זית מן המובחר אמר אביי מריש הוה מהדר מר אמשחא דשומשמי אמר האי משך נהורי טפי כיון דשמע לה להא דרבי יהושע בן לוי מהדר אמשחא דזיתא אמר האי צליל נהוריה טפי".

וכתבו התוס' (ד"ה מריש) "לנר שבת פשיטא דשמן זית מצוה מן המובחר לפי שנמשך אחר הפתילה טפי מכולהו כדמוכח במתניתין דכולהו מודו ביה דמדליקין".

וכך פסק השו"ע (סי' רסד סעי' ו), "שאר כל השמנים, חוץ מאלו, מדליקים בהם; ומ"מ שמן זית מצוה מן המובחר".

ובספר חסידים (סי' ערב) כתוב "מעשה באחד שהאריך ימיו ולא מצאו לו שום זכות אלא שלא היה מדליק בחלב בערב שבת אלא בשמן זית".

3. הגר"ע יוסף זצ"ל (שו"ת יחו"ד ח"ה סי' כד) נשאל אם יוצאים ידי חובה בהדלקת תאורה חשמלית. והשיב (הבאתי את התשובה בדילוגים): "הגאון רבי יצחק שמלקיס בשו"ת בית יצחק

(חלק יורה דעה סימן קכ) פסק, שיוצאים ידי חובת הדלקת נרות שבת במאור החשמל, ומברכים עליו אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת, שכל מאור המחובר לפתילת שמן או שעוה נקרא נר, ואף כאן שהמאור נתלה בחוטי החשמל נקרא נר, וראוי לברכה, ומכל שכן שיוצאים ידי חובת הדלקת הנרות בגאז שיש לו עיקר. ע"כ. וכן הסכים הגאון מברודי בשו"ת מחזה אברהם (סימן מא). ע"ש. אולם הגאון רבי מרדכי וינקלר בשו"ת לבושי מרדכי תליתאה (חלק אורח חיים סימן נט) פסק, שאין יוצאים ידי חובת הדלקה בנרות חשמל, כי צריך להיות שמן ופתילה דוקא לעיכובא. ע"ש. ויש להעיר קצת מדברי הגמרא (תענית כה ע"א), במעשה דרבי חנינא בן דוסא שראה את בתו בליל שבת כשהיא עצובה, אמר לה בתי מפני מה את עצובה, אמרה לו כלי של חומץ נתחלף לי בכלי של שמן, והדלקתי ממנו (מהחומץ) אור לשבת, אמר לה בתי מה איכפת לך, מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק. תנא היה דולק והולך כל היום כולו עד שהביאו ממנו אור להבדלה. ולכאורה קשה, שאם הברכה של נרות שבת נתקנה דוקא על פתילת שמן או בשעוה לעיכובא, עדיין היה לה להתעצב, על שבירכה ברכה לבטלה, שההדלקה עושה מצוה. שהרי נוסח הברכה להדליק נר של שבת, וכמו שאמרו בשבת (כב ע"ב) לגבי נר חנוכה, הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה, ופשטא הגמרא (שם כג ע"א) מנוסח הברכה, שמברכים להדליק נר חנוכה, שמע מינה שהדלקה עושה מצוה. ע"ש. וכן הוכיח במישור האליה רבה (ריש סימן תרעה), ושכן כתב המרדכי (פרק במה מדליקין). ע"ש. (וכן כתב מדנפשיה הראשון לציון הגאון רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל בשו"ת משפטי עוזיאל חלק אורח חיים סימן ז'). וכן כתבו התוספות (שבת כה ע"ב) בשם רבינו תם, שאם היה הנר דלוק ועומד צריך לכבותו ולחזור ולהדליקו לכבוד שבת. (וכדקיימא לן בשבת כג ע"א לגבי חנוכה). ע"ש. [ועיין להפני יהושע בחידושו לשבת (כג ע"א). וי"ל ע"ד]. ולפי זה כיון שבשעת ההדלקה היה חומץ, ועדיין לא נתברך בברכתו של רבי חנינא בן דוסא שהוא יאמר לחומץ וידלוק, הברכה שבירכה בתו הויא לבטלה. וכמו שכתב כיוצא בזה הרא"ש (פרק במה מדליקין סוף סימן ז'), שהואיל והדלקה עושה מצוה, צריך שיהיה שמן בנר כשיעור קודם ההדלקה, אבל אם בירך והדליק ואחר כך הוסיף שמן כשיעור לא יצא ידי חובתו. וכן פסקו הטור והשלחן ערוך (סימן תרעה סעיף ב'). ע"ש. **אלא ודאי שהעיקר שיהיה דבר הדולק ומפיץ אור**, וגם לגבי רבי חנינא בן דוסא שהוא רגיל בנסים, אגלאי מילתא למפרע שהוא נר הדולק, ויוצאים בו ידי חובת הדלקת הנרות של שבת, וכל שכן במאור החשמל. ויש לדחות. ועיין בשו"ת פתחי שערים בחידושו לשבת (דף כא ע"א). ודו"ק... וגם הלום ראיתי לידידי המנוח הרה"ג רבי יוסף אלישר זצ"ל, בתשובה שהובאה בשו"ת ישכיל עבדי חלק ג' (חלק אורח חיים סימן יח), שהשיג לנכון על המשפטי עוזיאל הנ"ל, כי במציאות של ימינו הפסקת זרם החשמל אינה מצויה כלל אלא במקרה של פעם ביובל, ובודאי שאין לגזור שלא לצאת ידי חובת הדלקת הנרות בחשמל משום חששא רחוקה זו. ואדרבה בנרות שמן מצוי הדבר יותר, שיעלה עשן הנרות ויחשך האור או יכבה לגמרי, מה שאין כן בחשמל שאין בו כל חשש כזה, שאורו בהיר ונהיר, ומתענגים באורו יותר

מכל הנרות. ע"ש. וכמה מן האחרונים הביאו גם כן תשובת הבית יצחק להלכה, ומהם בשו"ת דרכי שלום (סימן סג אות ה'), ובשו"ת מלמד להועיל (סימן מז), ובשו"ת משיב הלכה (סימן רכ). וכן פסק הגאון רבי אליהו קלצקין בשו"ת דבר הלכה (סימן לט). ע"ש. ומכל מקום נראה שכל שאפשר למצוא נרות שמן או שעוה עדיף יותר לצאת בהם ידי חובת הדלקת הנרות של שבת, ולברך עליהם, בלי שום פקפוק, וגם מפני שיש בהם היכר מיוחד שנעשו לכבוד שבת, ורק כשאין אפשרות כלל להשיג נרות שמן או שעוה, יכול לברך ולהדליק נרות שבת במאור החשמל. וראה עוד בשו"ת כוכבי יצחק חלק א' (סימן א' וב'), שהאריך מאוד בדין הדלקת נרות שבת בחשמל, ובסוף דבריו (בעמוד כ') כתב, שהגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, הקיל ליולדת בלבד שהיא בבית החולים, ואין באפשרותה להשיג נרות שמן או שעוה, שתוכל לצאת ידי חובת הדלקה בנרות חשמל. ע"ש. ועיין בשו"ת ירושת פלטה (סימן ו' - ז'), ובשו"ת ציץ אליעזר חלק א' (סימן כ' פרק יא). ואכמ"ל יותר.

בסיכום: במקום שאפשר להשיג נרות שמן או שעוה, בודאי שעדיף לצאת בהם ידי חובת הדלקת הנרות של שבת ויום טוב, כיון שיש בהם היכר מיוחד שנעשו לכבוד שבת ויום טוב, ונכון לכיון בברכה שקודם ההדלקה, לפטור בברכתו גם את הדלקת החשמל שידליק לאחר מכן. ומכל מקום במקום שאין אפשרות בשום פנים להשיג נרות שמן או שעוה, אפשר לברך ולהדליק מנורות חשמל, ויוצאים בהם ידי חובת ההדלקה".

ובשו"ת ציץ אליעזר (ח"א סי' כ פרק יא) תלה את השאלה במחלוקת הראשונים (המובאת בתוס' שבת כה ב ד"ה חובה) אם יש מצווה להדליק נר או שיש מצווה שיהיה אור בבית, ולכאורה שאלה זו תלויה בחקירה האם הדלקת הנר בשבת היא מכבוד שבת או מעונג שבת (עי"ש בדבריו).

ופשוט לו שלמאן דאמר שעיקר המצוה הוא שיהיה אור, ודאי ניתן להדליק נורה חשמלית ולברך עליה. והוסיף וחדש שאפילו הסוברים שצריך להדליק בפועל ייתכן שידו לברך על הדלקת חשמל.

וז"ל, "ולשיטת ר"ת. נתעוררתי שג"כ י"ל שיוכל שפיר לברך על נר - חשמלי. משום דכשמסובב בכפתור החשמל ומדליק מיקרי עכ"פ שפיר שמחדש בזה דבר לשם שבת, שהרי בלעדי לחיצתו לא היה הזרם בא ומדליק, והרי גם כשמדליק בידים הוא זה רק הכשר לעצם המצוה שהיא האור והנאתה (לפי הצד שאם היתה דולקת אינו צריך לכבות) ובכל זאת כשמדליק מברך על הדלקת, מפני שבלי זה א"א שיהיה האור, ומדליק לכבוד שבת, וא"כ ה"נ מיקרי שהוא מדליק ומביא האור מכיון שבלעדו לא היה יכול האור לבוא, ויכול שפיר לברך ע"ז.

ואפ"י לפי הצד שסובר ר"ת שכשהיתה מודלקת, צריך לכבות ולחזור ולהדליק, שכן הוא גם דעת הרמ"א (בסי' רסג סעי' ד), נמי י"ל שאין זה מפני שבעינן שעצם ההדלקה תהיה לשם שבת, כי אם

מפני שבעינן שהתהות האור שהיא עיקר המצוה תהיה לשם שבת, וכשהיתה דולקת ועומדת הרי התהות האור לא נהיה לשם שבת.

ואם ניתן להסביר כזאת. א"כ בנר - חשמלי אף נאמר שאין זה נקרא שהוא מדליק אבל מ"מ ברור שהתהות האור נהיה לשם שבת, שהרי בכזה בסיבוב הכפתור הוא דרך התהות האור, והאיש מהוה זאת לשם כבוד שבת... ולפי"ז צריך להיות שפיר מותר להדליק נר שבת בנר חשמלי.

אלא צריכים לסדר לכך נרות חשמליות מיוחדות מסודר באופן כזה שיהא ניכר שזה לכבוד שבת, עיין בשו"ע או"ח (סי' רסג סעי' י) ובחיי אדם ה' שבת (כלל ה' סעי' יד) ובמעשה רב להגר"א (ה' שבת סי' קיג).

אמנם אבל יש לי עוד בזה מקום ספק שאינו נוגע כלל להשיטות הנ"ל, והוא. שהרי אור החשמל שבזכוכית הולך סביב סביב ואינו יוצא רק מחוט אחד זקוף כפתילה (כך ראיתי שכן הוא רוב הזכוכיות), וא"כ אולי נחשב אור זה כאבוקה, והרי הרמ"א (בסי' תרעא סעי' ד) פוסק שאפי' בנרות של שבת ויו"ט יזהרו שלא לעשותן כמדורה, וצ"ע כעתי". עכ"ל הציץ אליעזר.

ועיי' בשמירת שבת כהלכתה (ח"ב פמ"ג סעי' ד ס"ק כב) שכתב בשם הגרש"ז אויערבך שאין לברך על הדלקה של חשמל בבית, מאחר וזה כמדליק בלי שמן. שהרי חומר הבעירה (החשמל) מגיע אל הבית בכל רגע ורגע ולא נצבר במקום מסויים, וההדלקה תלויה בחשמל שיגיע ממקור חימוני מה שאין כן בהדלקה בפנס, או בחשמל שמגיע ממצבר, שמתרת. לפי שיש בה חומר בעירה שנצבר, כמו שמן.